

3. Identificació de les principals causes de la corrupció

Barreja dels interessos del poder econòmic estatal i de les grans corporacions

El camp principal de la gran corrupció a casa nostra es desenvolupa en el marc de la barreja de l'interès del poder econòmic de l'Estat i l'interès de negoci de les grans corporacions, especialment en la gestió de serveis públics, amb altíssim volum d'adjudicació pública i amb el risc de laxitud de controls amb motiu de la celeritat en la posada en marxa de certs serveis.

L'aproximació global del Codi Penal a la gran corrupció és deficient

Els delictes relacionats amb la corrupció i la seva tipificació actual es fonamenten en “un intercanvi definit”, en obtenir un benefici immediat, quan, de fet, la gran corrupció basa el seu *modus operandi* en la “relació”, es paga alguna cosa ara pensant en un benefici possible futur. El Codi penal actual no sap abordar aquesta realitat.

Corrupció i contractació pública estan íntimament enllaçades

La contractació (amb modificacions i reformats, formes subtils per beneficiar als coneguts, fraccionaments, despeses sense contracte...), les subvencions (manca de justificació, no identificació de l'objecte de la subvenció...), el personal i recursos humans (conflictes d'interès i incompatibilitats, selecció de personal, nòmines, pagament de complements inadequat...), àrea de comptabilitat i financera (no cobrament de taxes, sobretot a l'àmbit local...).

Increment desmesurat d'empleats públics per designació directa

L'increment desmesurat d'empleats públics, el nomenament del quals ve de la discrecionalitat política (interinatge, contractes laborals, eventuais...) suposa un greu perill de manca de control, ja que aquests empleats poden tenir la temptació “d'obeir” ordres il·legals dels càrrecs polítics, perquè estan en una posició més dèbil. La gestió dels elements de control de la gestió pública ha fallat. Existeixen però no són eficients.

Manca d'independència dels interventors públics

La diversitat de les normes d'aplicació en les intervencions estatals, autonòmica i, sobretot local, és un punt de debilitat per tal que proliferin casos de corrupció. Moltes vegades l'interventor municipal és nomenat pel càrrec polític. També, en aquest àmbit, es produeix un abús de la lliure designació.

L'excessiva creació d'ens públics fora de control

La descentralització administrativa, amb la creació de nous ens i empreses públiques, ha vingut acompanyada d'una disminució de l'eficàcia de les institucions de control en aquests àmbits.

Portes giratòries i ocupació pels partits d'organismes de control

Les *portes giratòries* són una temptació estructural i lucrativa. També l'ocupació horitzontal i excessiva, per part dels partits polítics, d'institucions que haurien de ser autònomes.

Manca de recursos dels organismes de control

Els organismes de control i de la justícia resulten ser minvants, perquè han d'assumir més competències (ara, en matèria de transparència) i en canvi no disposen, de més recursos. La manca de recursos es nota tant en l'efectivitat com en la difusió de les funcions de l'organisme.

Estructura dels partits polítics com a xarxa clientelar

El patró de conducta criminal és una trama que sorgeix en el cor de certs partits. S'usa l'estructura «partit», com espai de molts militants honestos que són usats com a tapadora, i s'envien homes o dones de confiança de la xarxa mafiosa-clientelar a ocupar llocs de comandament en el sector públic –en les direccions, conselleries, ministeris–, o en el sector privat. Els governs acaben sent braços executors de la trama, legislant per afavorir-la o per no comprometre-la. És un problema de la mateixa estructura dels partits polítics tal com els hem heretat.

El problema dels partits no és que no siguin oberts, és justament, aquesta forma d'obertura que fomenta la creació d'estructures clientelars, que són el brou de cultiu per a la corrupció.

Els partits, com els coneixem ara, són dispositius amb una dissonància evident entre la seva estructura, per un costat, i el rol que els hem donat en la societat: governar amb altes dosis de competències sobre les qüestions sensibles de la vida de tota la comunitat.

Manca d'existència de canals efectius, per a la ciutadania, de participació democràtica i de control de les institucions, per fer de contrapès democràtic

Manca d'una veritable democràcia (participativa), més enllà de la democràcia nominal indirecta (representativa). Es menysté la intervenció ciutadana. Es fa un retrat dissuasiu d'un món en el qual la societat civil és passiva, irrellevant, i en el qual tot comença i acaba en el monopoli de la trinitat formada per governs i institucions, partits i grans mitjans de comunicació.

Manca d'un estatut de protecció efectiva dels alertadors contra la corrupció

Entrar en coneixement de casos o pràctiques de corrupció no té perquè convertir-se en una maledicció per a qui els detecta, ni convertir-lo en un heroi que hagi d'arriscar la seva seguretat personal, econòmica o laboral. Manca estendre la bústia ètica per rebre denúncies anònimes i un estatut de protecció dels alertadors per garantir la seva seguretat i afavorir la denúncia dels casos i pràctiques corruptes.

Àmbits principals on es desenvolupa la corrupció:

Finançament il·legal dels partits polítics i de les seves fundacions vinculades

Concertació públic-privada

Contractació pública:

- Urbanisme
- Construcció
- Infraestructures
- Residus i neteja
- Mobilitat

Subvencions

Contractació i promoció de personal públic

Comptabilitat financera en l'àmbit local